

UN MODEL CULTURAL GLOBAL

Cercetand cu onestitate aparitia si evolutia globalizarii constatam ca fortele si factorii acestui fenomen social nu sunt de natura culturala, in primul rand.

Acest fenomen este determinat de factori economici, dar prin propagarea influentelor acestor factori asupra intregului edificiu cultural ajungem si la domeniul cultural, spiritual al societatii.

Intr-o perspectiva clasica, antropologico-sociologica, cultura se defineste ca un context cognitiv-comportamental structurat de valori, credinte, idei, limba, simboluri si cutume, in care omul traieste.

Din aceasta perspectiva, cultura ne apare ca un sistem de coduri, institutii, instrumente, tehnici, opere, ritualuri si ceremonii specifice omului ca fiinta cognitiv-axiologica, creatoare de idei si valori, de actiuni si decizii, un sistem structurat, identitar de viata al omului in mediul social-comunitar.

Din punctul de vedere al unei definitii unanim acceptate, cultura este sinonima cu cunoasterea, astfel un om cult este acela instruit, bine informat, cu lecturi diversificate sau specializate, solide, cu repere valorice umaniste, clare, cu orizonturi cognitive ample.

Aceasta este o acceptiune apreciativa a culturii, dar ingusta, daca ne gandim la faptul ca oamenii neinstruiti, analfabeti, sunt exclusi dintr-o cultura.

Cultura desemneaza si un tip specific, identitar de sensibilitate umana, de moralitate si de inteligenta, un tip anume de concepere a vietii, de atitudine fata de existenta sub diversitatea formelor ei de manifestare, specific unei comunitati umane anume, popor, natiune sau comunitate globala.

Ca un produs extrem de complex al unei multitudini de factori, geografici, istorici, politico-economici, psihologici, ea exprima nu numai identitatea omului ca fiinta ganditoare, creatoare si sociala, dar si identitatile diferite, neomogene ale diferitelor oameni, in functie de conditiile diferite de viata, in timpuri si locuri istorice diferite.

De aici rezulta capacitatea duala a culturii umane de a reda, pe de o parte esenta creatoare a existentei umane, dar si diferentele ce se nasc intre oameni, de natura culturala, diferente generate de contextele istorico-sociale si geografice in care oamenii traiesc.

Fideli unor prejudecati intelectuale, suntem tentati sa vedem cultura doar ca o matrice spirituala inalta a omului, in general si astfel sa o vedem ca nesupusa schimbarii si influentarii in timp si spatiu social.

In realitate, cultura tocmai pentru ca exprima componenta spiritual-valorica a creatiei umane, inregistreaza cu acuitate schimbarile ce se petrec in modul omului de a fi, de a gandi, de a actiona intr-un context social modificat de influenta multor parametri.

Astfel, in evolutia structurala a culturii se implica astazi, in conditiile globalizarii, factorul tehnologic, informational, comunicational, determinand

schimbari in natura mesajului cultural, a mijloacelor de propagare a culturii, a formelor de exprimare, a continuturilor ideatice, valorice ale culturii.

Fenomenul globalizarii a creat un cadru social nou, favorabil interferentelor intre culturi diferite specifice, nationale, conditii favorabile realizarii unui nou model cultural globalizat, creat prin contactul si impactul dintre cultura si mass-media, dintre cultura si tehnologia informational-comunicationala.

In lucrarea " Dilemele globalizarii", Z. Brzezinski vorbeste chiar despre " o revolutie culturala globala" de inspiratie americana, revolutie prin care cultura de masa americana a patruns in absolut toata lumea, de o seductie culturala "made in USA". Acest fapt se origineaza in puterea hegemonica a SUA in lumea contemporana, in virtutatea statutului de super putere globala, mondiala, din punct de vedere economic, democratic, tehnologic, militar etc.

O revolutie culturala de inspiratie americana poate redefini moravurile sociale, valorile culturale, gusturile personale, comportamentele vestimentare, culinare, sexuale, asteptarile materiale pentru o intreaga generatie globala.

Un alt autor globalist, Guillermo de la Dehesa, in lucrarea " Cine castiga si cine pierde in globalizare" ne spune ca fenomenul globalizarii schimba cultura in doua feluri:

a.o cultura globala inseamna o cultura americanizata prin Media-TV, cu putere de a influenta cultura tuturor oamenilor, in orice punct geografic de pe glob;

b.prin intermediul Internetului si a limbii engleze ca mijloace de propagare a valorilor si comportamentelor, a gusturilor si conceptiilor culturale.

Companiile de Media din SUA au o pozitie oligopola in realizarea "produselor" culturii de masa si in vanzarea acestora in intreaga lume.

Cultura sub forma de productie cinematografica, muzica pentru tineret, branduri, publicitate, divertisment detine locul nr. 1 in lume si acest loc este detinut de SUA. De asemenea, globalizarea in domeniul comertului, finantelor, mijloacelor de informare in masa a permis corporatiilor puternice, in special din SUA, in domeniul producerii de stiri si divertisment sa joace un rol determinant in modelarea unui tip de comportament cultural al omului contemporan. Asistam la trecerea puternica de la cultura de elita la cultura de masa, in favoarea celei din urma, de la cultura la divertisment.

Vorbind despre un model cultural determinat de conditiile globalizarii nu vrem sa sustinem ideea nasterii unei culturi mondiale absolut omogene si nici disparitia deosebirilor benefice, a diversitatii culturale a lumii contemporane, ci vrem sa aratam cu argumentele realitatii sociale ca exista conditii favorabile nasterii unui nou mod de a exista cultural cu multe elemente de omogenitate. De asemenea putem constata ca acest model cultural generat de globalizare poarta o puternica amprenta a culturii de masa de tip american.

Z.Brzezinski ne avertizeaza ca seductia culturala a SUA asupra lumii aflata in proces de globalizare se realizeaza si prin intermediul mitului de viata american intemeiat pe etica egalitarista, pe ideea ca individul este in centrul societatii si pe ideea recompensarii creativitatii si competitivitatii individuale si a sanselor egale la succes personal. Autorul recunoaste ca esecurile oamenilor sunt mai numeroase decat reusitele si in SUA, dar ele nu se popularizeaza nici in emisiunile TV, nici in filmele americane. El crede ca globalizarea a creat cele mai bune conditii pentru procesul de impunere a culturii de masa de tip american ca o cultura globala.

SUA domina in producerea si transmiterea culturii de masa pe plan global detinand rolul principal in productia de film,muzica pentru tineret, internet, obiceiuri culinare, vestimentare, educatie post universitara, calificari in management. Datorita

acestor realitati putem vorbi, spune autorul, despre dominatia culturala a SUA in lumea globalizata de astazi.

Aceasta nu inseamna insa ca fenomenul culturii se reduce la cultura de masa si nici ca se poate vorbi de o cultura globala, mondiala, omogena, dar se poate vorbi de schimbari majore in conceptiile si in comportamentele cultural spirituale ale oamenilor intr-o lume in care granitele geografice, economice, politice si informational-culturale devin neinsemnate. In asemenea context social si cognitiv de circulatie libera a ideilor, valorilor, gusturilor, conceptiilor se poate naste un nou mod de a trai de a gandi de a actiona si de a fi in lume.

O identitate spiritual-comportamentala adaptata noilor realitati sociale globalizante are toate sansele sa se nasca.

Constatam din literatura de specialitate ca putem gandi un model global al culturii fie sub forma unei noi culturi in care cultura de masa sa predomine si acest model sa aibe ca model esential cultura de masa de tip american, acel "fabricat in SUA", fie un model cultural global bazat pe multiculturalitate.

Trebuie insa sa recunoastem ca insusi conceptul de multiculturalitate nu este precizat si ca aici predomina o anumita ambiguitate ce ne impiedica sa stim cam cum ar functiona concret in lumea globalizata un model cultural intemeiat pe multiculturalitate.

Daca legam intre ele globalizarea societatii contemporane cu pluralismul social, atunci un model multicultural al vietii spirituale ni se pare firesc.

De asemenea este de preferat multiculturalitatea unui model cultural dominat de cultura de masa americana.

Firescul multiculturalism ni se pare cel care decurge din pluralism si care consta intr-o relationare bazata pe dialog constructiv intre culturi diverse existente in lumea actuala, si nu cel care se manifesta sub forma unei mode facile care exalta anumite comportamente asa zis culturale ale unor grupuri umane (vezi homosexualitatea, feminismul, separatismul cultural al unor grupuri etnice).

Pentru acest fel de multiculturalitate, cultura nu are nimic in comun cu cunoasterea profunda, cu un sistem de valori autentice, cu ceea ce numim cultura de elita, ci cu obiceiuri gusturi, comportamente specifice si exclusive ale unor grupuri minoritare si revoltate, de exprimare zgomotoasa a unor identitati particulare si in anumite situatii marginale.

Exista deci o multiculturalitate normala si pluralista foarte adecvata globalizarii in sens pozitiv si o multiculturalitate antipluralista, anormala care exprima habitaturi, conduite, moduri de viata care nu au nimic in comun cu spiritualitatea, cunoasterea si valoarea.

Daca am aseza cele doua modele culturale in conditiile globalizarii credem ca oamenii ar prefera modelul multicultural, pluralist, bazat pe dialogul de idei, conceptii, valori ale culturilor diferite existente in lume si pe liantul spiritual creat pe temeiul a ceea ce este autentic, valoros si peren in aceasta diversitate culturala.

Un model cultural in care cultura de masa de tip american sa domine in defavoarea culturii bazata pe cunoastere adanca si solida, pe informatie reala, pe comunicare eficienta, nu credem ca trebuie sa reprezinte o prioritate. Precizam ca nu negam valoarea si specificul, rolul culturii de masa si al comunicarii prin intermediul mijloacelor mass-media, dar sustinem cultura bazata pe efort propriu de cunoastere.

Umberto Eco, un sustinator al multiculturalismului ca model cultural global ne precizeaza cu umor ca tipul de om specific globalizarii va arata dupa modelul Sfantului Pavel care era nascut in Persia, avea o familie de evrei, vorbea limba greaca,

citea Tora in ebraica, locuia la Ierusalim unde vorbea in limba aramaica si avea pasaport roman.

Evolutia in sesi a lumii contemporane angajate in procesul globalizarii economice, politice, culturale, va impune un model cultural global anume si speram ca acesta sa fie cel bun, adica multicultural normal.

Bibliografie:

1.Brzezinski Z. – Marea dilema. A domina saa a conduce. Ed. Scripta. Bucuresti. 2005

2. De la Dehesa G. – Invingatori si invinsi in globalizare. Ed. Hestia. Bucuresti. 2007

3. Sartori G.- Ce facem cu strainii? Pluralism vs multiculturalism, Ed Humanitas, Bucuresti 2007

4. Sartori G. – Homodividens. Imbecilizarea prin televiziune si post-gandirea. Ed Humanitas, Bucuresti 2005